

تاراج میراث فرهنگی ایران در جمهوری آذربایجان

آذرتاج، «فرش اردبیل» در موزه لندن را جزء میراث فرهنگی جمهوری آذربایجان قلمداد کرد

آران نیوز، خبرگزاری دولتی «آذرتاج» جمهوری آذربایجان در مقاله ای تحت عنوان «اعجاز شیخ صفی در هنر فرش جهان»، «قالی بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی» موسوم به «فرش اردبیل» را که در موزه «ویکتوریا و آلبرت» لندن نگهداری می شود، جزئی از میراث فرهنگی-تاریخی جمهوری آذربایجان معرفی کرد. آذرتاج در این مقاله به قلم «زیادخان علی اف» نوشت: «قالی بافی نیز از ایام کهن همانند مینیاتور، موجب شهرت ملتمان در دنیا شده و به علامت شناخت آن تبدیل شده است. آثار باستان شناسی و منابع ادبی - تاریخی از توسعه هنر قالی بافی در آذربایجان از هزاره دوم قبل از میلاد خبر و نشان می دهند که پیشرفت های جدید این هنر نیز اتفاقی نیست.»

آذرتاج نوشت: «باید اعتراف کرد گرچه صدها اثر منحصر به فرد، تاریخ چندقرنی شکل گیری قالی بافی آذربایجان را آراسته است، اما قالی «شیخ صفی» در میان آنها جایگاه ویژه ای دارد. به واقع نیز این اثر هنری بافندگی که در سال 1539 به عرصه رسیده است و دارای 52 ممیز 12 متر مربع است و کارشناسان آن را معجزه هنر ارزبایی می کنند، اثری است که می تواند برای هر ملتی، سربلندی به بار آورد. اما، اینکه این ظرافت هنری که با اعجاز دستان استادان تبریزی و حرارت قلب آنها بافته شده است، نهایتاً بجای اینکه ثروت مملکت ما باشد، در اختیار دیگران است، تاسف آور است. این نیز تاریخچه جالبی دارد. قبل از هرچیز یادآوری کنیم که این نمونه هنری اعجاز آور که با نام قالی «شیخ صفی» شناخته می شود، در موزه «ویکتوریا و آلبرت» لندن به نام «فرش اردبیل» به نمایش گذاشته شده است. نام «شیخ صفی» را به این قالی، لطیف کریم اف، بانی علم قالی بافی (جمهوری آذربایجان داده است. او، این نامگذاری را با وقف شدن این قالی به مسجد مقبره شیخ صفی الدین اسحاق در اردبیل، مرتبط دانسته است.»

زیادخان علی اف در این مقاله افزود: «این میراث فرهنگی زینت بخش مجموعه شیخ صفی، بر اثر بی توجهی، در سال 1893 در لندن به حراج گذاشته شده و به حساب اعانه انگلیسی ها برای موزه «ویکتوریا و آلبرت» لندن خریداری شده است. زیرا، در آن زمان این موزه برای خرید این قالی که به 25 هزار پوند استرلینگ به فروش رفت، پول لازم را نداشت. این بی توجهی نیز ناشی از خودداری ثروتمندان محلی از اختصاص پول برای مرمت مجموعه شیخ صفی بود که بر اثر زلزله زبان دیده بود. بی توجهی اردبیلی ها به مرمت مجموعه شیخ صفی که به نماد معماری - دینی این شهر تبدیل شده بود، موجب شد خادمان این مجموعه برای مرمت آن، برخی از اشیاء را به حراج بگذارند. یک جفت قالی که این مسجد و مقبره را پوشانده بود نیز از جمله اشیاء فروخته شده بود. شرکت «زیگلر» که در انگلیس به خرید و فروش قالی مشغول بود، آنها را خرید و در نتیجه، این آثار در لندن به حراج گذاشته شدند.»

آذرتاج افزوده است: «یک تخته آسیب دیده از این قالی نیز به یک مجموعه دار آمریکایی فروخته شده است که گفته می شود این تخته در سال 1530 بافته شده و هم اکنون در موزه شهر لس آنجلس به نمایش گذاشته شده است... یک نمونه دیگر از این قالی ها که وجود آن در سال های ابتدای استقلال (جمهوری آذربایجان) آشکار شد، هم اکنون در موزه فرش تهران نگهداری می شود و این قالی نیز در سال 1505، قبل از دو قالی مذکور بافته شده است. این قالی ها که همگی نقش و نگار مشابهی دارند در دوره حاکمیت صفویان یعنی از سال 1505 به بعد ایجاد شده اند که به سبک «لچک - ترنج» که در آن زمان در کشور رایج شده بود، بافته شده اند... تولید کنندگان قالی در قرن شانزدهم با مشاهده علاقه مندی فراوان به این سبک قالی، نمونه های کوچکی از آن را تهیه کردند. یکی از این ها نیز در اواخر دهه 1980 از هندوستان به باکو آورده شد.»

خاطر نشان می شود پس از استقلال جمهوری آذربایجان تحریفات تاریخی و تاراج میراث فرهنگی و تمدنی ایران در این کشور به دلیل عدم برخورداری از قدمت تاریخی و فرهنگی به یکی از عرصه های چالش برانگیز تبدیل شده و همواره شاهد استمرار این ادعاها هستیم.